

ВІДГУК

рецензента Юніна Олександра Сергійовича на дисертаційне дослідження
Анісімова Дмитра Олексійовича «Кримінальна відповідальність
за протиправний вплив на результати офіційних спортивних змагань»,
на здобуття наукового ступеня доктора філософії зі спеціальності «Право»

Обґрунтування теми дослідження та її актуальність. Поняття «корупції» або «отримання неправомірної вигоди шляхом здійснення протиправних дій» у спорті є своєрідною новелою і до недавнього часу у цій сфері зустрічалося вкрай рідко, а про кримінальну відповідальність за неправомірні дії, пов'язані, наприклад, з «договірниками» взагалі не було жодної норми у Кримінальному кодексі України. Про подібні випадки особи, причетні до такого дійства, нерідко згадували у своїх колах, проте це досі не набувало гучного розголосу. Питання факту хабарництва, маніпулювання ставками та вищезгаданого «договірника» стосується всіх видів спорту, проте окремо варто відзначити футбол. У цій ситуації можна охарактеризувати таку парадигму: футбол слід вважати найбільш публічним видом спорту, проте «заходів» із відтінком кримінального правопорушення більшає саме у цьому виді спорту. Це стосується неоднозначних матчів, персональних маніпулювань всередині команд та найголовніше, порушення заборони розміщення ставок на спорт, пов'язаних з маніпулюванням офіційним спортивним змаганням з отриманням за це неправомірної вигоди. Законотворчий процес не стоїть на місці, тому що одним із головних завдань системи правових норм і принципів є відповідність вимогам часу та тенденцій розвитку суспільства. Антикорупційна політика набуває глобального характеру та поширюється майже на всі сфери життєдіяльності суспільства, а система протидії корупції закладена не тільки в нормах окремих нормативно-правових актів, але й в галузевих кодифікованих законах, як-от Кримінальний кодекс України тощо. Саме тому Верховна Рада України як орган законодавчої влади почала всебічно розглядати та систематично порушувати питання про введення кримінальної відповідальності у сфері спорту в аспекті злочинної діяльності з метою отримання неправомірної вигоди. Законодавцем не просто внесено зміни до переліку кримінально або адміністративно караних

діянь. 3 листопада 2015 року Верховною Радою України прийнято Закон України «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань» № 743-VIII. Нормативно-правовий акт спрямований на запобігання впливу на результати офіційних спортивних змагань корупційних правопорушень та порушень, пов'язаних з корупцією у сфері спорту, визначає засади, особливості суб'єктів і заходів запобігання та виявлення зазначених порушень і усунення їх наслідків, а також відповідальність за них.

Згідно з Єдиним звітом про кримінальні правопорушення по державі Генеральної прокуратури України, за період з грудня 2015 по червень 2022 рік зареєстровано тільки 12 кримінальних проваджень передбачених ст. 369-3 КК України, і з них лише двом особам вручено повідомлення про підозру. Згідно з Єдиним державним реєстром судових рішень відомості про засуджених осіб відсутні зовсім. Тому, вбачається надвисокий рівень латентності даного виду злочинів та проблеми застосування кримінально-правової норми передбаченої ст. 369-3 КК України на території України.

Теоретичним дослідженням кримінальної відповідальності за протиправний вплив на результати офіційних спортивних змагань приділялася увага багатьма вітчизняними вченими. В той же час відсутні комплексні монографічні роботи, присвячені кримінально-правовому аналізу кримінальної відповідальності за протиправний вплив на результати офіційних спортивних змагань (369-3 КК України). Все вищезазначене вказує на актуальність і своєчасність теми дисертації Анісімова Д.О.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, підтверджений теоретичною та методологічною базою дослідження, критичним аналізом та узагальненням наукових праць, комплексним аналізом законодавства в цій сфері.

Наукові положення, рекомендації та висновки проведеного Анісімовим Д.О. дослідження, є достатньо обґрунтованими та достовірними, оскільки вони обумовлені використанням та аналізом матеріалів Єдиного

державного реєстру судових рішень; даних державної статистичної звітності державної судової адміністрації та Генеральної прокуратури України; результатів опитування 126 респондентів (Дніпропетровська та Запорізька області), які професійно займалися такими видами спорту, як дзюдо, самбо, сумо, бокс, кікбоксинг, пауерліфтинг, комбат дзю-дзюцу, вільна боротьба, волейбол, гирьовий спорт, рукопашний бій та фрі-файт; результатів анкетування слідчих та оперативних працівників Національної поліції України, які проходили курси підвищення кваліфікації у Дніпропетровському державному університеті внутрішніх справ протягом серпня 2020 – червня 2021 року та в цілому представляють всі області України (230 респондентів).

Повнота викладення наукових результатів в опублікованих працях здобувача. В роботі також є необхідна кількість наукових публікацій, а саме основні положення дисертації викладено в шістнадцяти наукових працях, у тому числі одна стаття у науковому виданні, що входить до наукометричної бази Scopus, одна стаття в періодичному зарубіжному науковому виданні за профілем дисертації (Словацька Республіка), п'ять наукових статтях, опублікованих у виданнях включених до переліку наукових фахових видань України та вісім тез доповідей.

Отже, перелік наукових праць здобувача й аналіз їхнього змісту засвідчують, що наукові результати, висновки та рекомендації дисертаційного дослідження досить повно викладено в наукових фахових виданнях, вони пройшли апробацію на міжнародних науково-практичних конференціях.

Новизна наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації визначається тим, що робота являється першим монографічним дослідженням в Україні, котре присвячене аналізу кримінально-правовому аналізу кримінальної відповідальності протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань. У роботі сформовано низку нових наукових положень і висновків, зокрема, *вперше*:

- доведено, що безпосереднім об'єктом ч. 1 та ч. 2 ст. 369-3 КК України є суспільні відносини у сфері проведення офіційних спортивних змагань, а ч. 3 ст.

369-3 КК України є встановлений порядок розміщення ставок на спорт. Додатковим факультативним об'єктом є нормальний соціальний розвиток різних груп населення;

- обґрунтовано необхідність виокремлення ч. 3 ст. 369-3 КК України в окрему норму, і запропоновано її редакцію (стаття 369-4 «Розміщення ставок на спорт, пов'язаних із маніпулюванням спортивним змаганням»), а замість неї запропоновано встановити кримінальну відповідальність на рівні кваліфікованих складів за вчинення злочину за попередньою змовою групою осіб, або організованою групою;

- запропоновано в примітці до ст. 369-3 та ст. 369-4 КК України передбачити можливість звільнення від кримінальної відповідальності особи, якщо вона активно сприяла розкриттю і (або) розслідуванню злочину і (або) стосовно неї мало місце вимагання, або ця особа добровільно повідомила про вчинений злочин в орган, який має право на відкриття кримінального провадження;

- на підставі вивчення зарубіжного досвіду, запропоновано доповнити санкцію ч. 1, ч. 2, ч. 3 ст. 369-3 КК України покаранням у вигляді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років;

- запропоновано передбачити заходи кримінально-правового характеру до юридичних осіб за вчинення протиправного впливу на результати спортивних змагань, *удосконалено:*

- пропозиції внесення змін і доповнень до Закону України «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань» № 743-VIII від 3 листопада 2015 року; - твердження про те, що необхідно доповнити примітку до ст. 364-1 КК України, де до переліку статей у яких можливо використовувати поняття неправомірної вигоди додати ст. 369-3 і ст. 369-4 КК України, *дістало подальшого розвитку:*

- твердження про те, що протиправний вплив на результати офіційних спортивних змагань необхідно відносити саме до корупційних кримінальних

правопорушень, передбачених приміткою ст. 45 КК України; - твердження про те, що рішення відмовитися від офіційного характеру спортивних змагань, значно розширить коло змагань, на результати яких може бути здійснено протиправний вплив.

Оцінка змісту дисертації. Структура дисертації добре продумана і відповідає тим завданням, які поставив перед собою автор. Дисертант послідовно виклав матеріал, здебільшого правильно співвідносячи загальні та конкретні питання, сформулював необхідні наукові дефініції. Дисертація складається із вступу, двох розділів, що містять шість підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Дисертація виконана державною мовою.

Академічна доброчесність. Аналіз тексту дисертації свідчить про відсутність порушення автором вимог академічної доброчесності. У роботі наявні посилання на джерела інформації в разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримано норм законодавства про авторське право; надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації. Зокрема в рецензованій праці не виявлено ознак академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації.

Дискусійні положення та зауваження. У цілому, відзначаючи логічність та послідовність побудови дослідження, його наукову новизну, обґрунтованість й аргументованість отриманих результатів, належний науковий рівень дослідження, потрібно звернути увагу на наявність певних положень, що, на думку рецензента, викликають зауваження або потребують додаткової аргументації, зокрема:

1. На стор. 10 дисертації в науковій новизні отриманих результатів автор пропонує доповнити санкцію ч. 1, ч. 2, ч. 3 ст. 369-3 КК України покаранням у вигляді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю на строк до трьох років. В той же час автор не обґрунтовує вказану пропозицію з огляду на дослідження питання суб'єкта злочину передбаченого ст. 369-3 КК України. Тим паче, що суб'єктом вказаного злочину може бути і іноземна особа. Крім того, вказане твердження не узгоджується з положенням

новизни щодо необхідності виокремлення ч. 3 ст. 369-3 КК України в окрему норму.

2. На стор. 176 дисертації підрозділу 2.3. «Суб'єкт складу протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань» автор зазначає: «До переліку *способів* протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань вчинюваних загальним суб'єктом злочину (ч. 2 ст. 17 Закону) пропонується додати підкуп». На нашу думку доцільно вказане розглянути у підрозділі 2.2. «Об'єктивна сторона складу протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань».

3. В підрозділі 2.3. «Суб'єкт складу протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагань» майже 4 сторінки присвячено кримінологічній характеристиці особи злочинця, що на нашу думку не узгоджується з назвою підрозділу та на напрямком дисертаційного дослідження.

4. Автор в дисертаційному дослідженні не підтверджує свої висновки результатами проведених ним опитувань 126 респондентів, які професійно займалися спортом та опитувань 230 слідчих та оперативних працівників Національної поліції України.

5. Є не зрозумілою пропозиція автора викладена на стор. 24 дисертації: «обґрунтовано необхідність виокремлення ч. 3 ст. 369-3 КК України в окрему норму, і запропоновано її редакцію (стаття 369-4 «Розміщення ставок на спорт, пов'язаних із маніпулюванням спортивним змаганням»), а замість неї запропоновано встановити кримінальну відповідальність на рівні кваліфікованих складів за вчинення злочину за попередньою змовою групою осіб, або організованою групою». Такими кваліфікованими ознаками як «за попередньою змовою групою осіб, або організованою групою» можна доповнити і саму ст. 369-3 КК України.

6. На стор. 25 дисертації автором не обґрунтовується твердження про те, що протиправний вплив на результати офіційних спортивних змагань необхідно відносити саме до корупційних кримінальних правопорушень, передбачених приміткою ст. 45 КК України. Було б цікавим почути позицію здобувача з цього

приводу.

7. У висновках автор зазначає, що «Під предметом протиправного впливу на результати офіційних спортивних змагання необхідно розуміти грошові кошти або інше майно, переваги, пільги, послуги, нематеріальні активи, будь-які інші вигоди нематеріального чи негрошового характеру, які пропонують, обіцяють, надають або одержують без законних на те підстав». В даному твердженні, на нашу думку, відсутня така обов'язкова ознака як «неправомірність». Саме предметом буде неправомірна вигода, або все, що перераховано та отримано неправомірно.

8. З огляду на те, що дисертація має як теоретичний, так і прикладний характер, автором запропоновано багато пропозицій до законодавства бажано було б вказане підтвердити наявністю актів впровадження в законодавчу та практичну діяльність.

Висновок. Зважаючи на те, що перераховані зауваження переважно не впливають на загальну позитивну оцінку даної роботи, слід констатувати, що подане на рецензування дисертаційне дослідження Анісімова Дмитра Олексійовича «Кримінальна відповідальність за протиправний вплив на результати офіційних спортивних змагань» є завершеною науковою працею, підготовлене на достатньому високому рівні, зміст якого відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44, а отже роботу може бути рекомендовано до розгляду та захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю «Право».

Рецензент:
перший проректор
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
доктор юридичних наук, професор,
Заслужений діяч науки і техніки України

Олександр ЮНІН